

Praktiserende Læger og Giftlinjen

Som praktiserende læge har du mulighed for at kontakte Giftlinjen for at få rådgivning om behandling af forgiftninger. Men hvad er Giftlinjen egentlig?

Giftlinjen er en døgnåben landsdækkende rådgivningstjeneste, hvor borgere og sundhedspersoner kan få svar på spørgsmål om forgiftninger, f.eks. om lægemidler, ulovlige rusmidler, kemikalier, svampe, brandrøg og meget mere.

Giftlinjen giver en risikovurdering på basis af en række parametre, herunder eksponering, symptomer, objektive fund og eventuelle underliggende risikofaktorer (komorbide tilstande). Denne risikovurdering udvider i rådgivning om behov for indlæggelse, behandling, overvågning og eventuelle faldgruber.

Risikovurderingen bygger på internationalt anerkendte retningslinjer og inddeles i 4 niveauer, der går fra 1 (ingen risiko) til 4 (livstruende forgiftning). I 2025 var der i alt 42.432 opkald fordelt på 43 % med risikovurdering 1 og 1,8 % med risikovurdering 4. En stor del af opkaldene fra borgere får risikovurdering 1 og kræver ikke akut lægehjælp eller hospitalsindlæg-

gelse. Dermed er Giftlinjen med til at reducere antallet af unødige kontakter til sundhedsvæsenet.

Overvåger forgiftninger

Ud over at rådgive om akut forgiftning har Giftlinjen til opgave at følge forgiftningsmønstre i Danmark, herunder ændringer i mønstre over tid. Det kan dreje sig om et øget antal henvendelser om uhensigtsmæssig brug af håndkøbslægemidler, flere tilfælde af nye ulovlige rusmidler eller en stigning i kemikalieforgiftninger i visse kommuner. Giftlinjen har geodata på disse hændelser og kan derfor kortlægge nye tendenser i udvalgte geografiske områder.

Giftlinjen samarbejder med myndighederne, f.eks. Lægemiddelstyrelsen og Sundhedsstyrelsen, og kontakter dem, hvis der observeres tegn på ændringer i forgiftningsmønstre, eller hvis nye typer af forgiftninger dukker op, så der kan iværksættes en indsats.

På den baggrund blev lægemidlet promethazin (antihistamin) ændret fra håndkøb til receptpligt, da Giftlinjen i en periode modtog et stigende antal opkald, hvor promethazin var blevet anvendt i affekt (suicidal adfærd). Et andet eksempel er Kaleorid (kaliumchlorid), som kunne fås i håndkøb indtil september 2025, hvorefter

det blev receptpligtigt pga. uhensigtsmæssig brug af lægemidlet.

Hvem ringer til Giftlinjen?

I 2025 fik Giftlinjen 1.065 opkald fra praktiserende læger. Størstedelen kom fra læger i Region Midtjylland med 246 opkald pr. mio. indbyggere. De fleste opkald (42 %) blev vurderet som kategori 2 (begrænset risiko), og de mest hyppige spørgsmål drejede sig forgift-

OM GIFTLINJEN

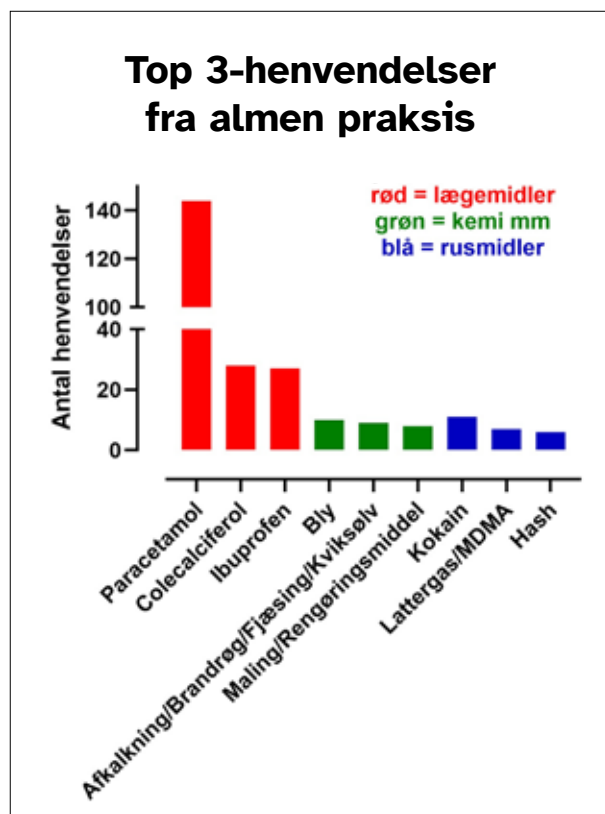
Giftlinjen åbnede i 2006 og er bemandet med specialuddannede sygeplejersker og toksikologisk kyndige speciallæger i bagvag.

Giftlinjen drives af 3 forskellige afdelinger på Bispebjerg Hospital med hver deres faglige kompetencer: klinisk farmakologi, arbejds- og miljømedicin og anæstesiologi.

Cirka 2/3 af opkaldene til Giftlinjen kommer fra borgere og 1/3 fra sundhedspersoner – heraf 2,5 % fra praktiserende læger.

Giftlinjen kontaktes i høj grad af bekymrede forældre og gravide kvinder om indtagelse af kosttilskud eller korrekt brug af lægemidler.

Reference kan fås ved henvendelse hos forfatterne.

Figuren viser top 3-listen af eksponeringer opdelt efter kategori (lægemidler, kemi og rusmidler).

ning med paracetamol (144 henvendelser). Almen praksis kontakter også jævnligt Giftlinjen om bekymrede borgere, der har købt urintests online og fået svar om forhøjede tungmetaller, hvor der er brug for en lægelig fortolkning.

Figuren viser top 3-listen af eksponeringer opdelt efter kategori (lægemidler, kemi og rusmidler). De fleste henvendelser fra praktiserende læger skyldtes fejldosering (20 %), f.eks. misforstået information om indtagelsen, og ulykker (20 %), f.eks. et barn, der har rørt ved en giftig plante eller drukket af et farligt kemikalie.

Hvorfor er arbejdet spændende?

Giftlinjen er en unik institution i det danske sundhedsvæsen. Man kan blive forgiftet af stor set alt – det er ”blot et spørgsmål om mængde”. Det tværfaglige samarbejde er vigtigt, for borgeren/patienten er ofte forgiftet af stoffer fra overlappende områder, f.eks. narkotika blandet med konventionelle lægemidler eller toksiske alkoholer, som er indtaget under påvirkning af et rusmiddel.

Graden af forgiftninger spænder vidt. Nogle patienter er kun let forgiftede eller slet ikke, mens andre er svært forgiftede med bevidsthedspåvirkning, kredsløbssvigt og behov for intensiv terapi. Så en dag i Giftlinjen er aldrig

monoton, men altid præget af sære kombinationer af indtagne stoffer. Herudover er det vigtigt at huske på, at symptomer på andre sygdomme ofte kan ligne symptomer på en forgiftning, f.eks. bevidsthedspåvirkning pga. meningitis kontra overdosering med tricykliske antidepressiva.

En bemærkelsesværdig case

Giftlinjen blev engang kontaktet af en intensiv afdeling på et centralsygehus. Det drejede sig om en mand, der var blevet indlagt bevidsthedspåvirket. Han havde ca. 4½ timer tidligere drukket kokosmælk (vand) direkte fra en kokosnød af et sugerør. Han havde kun drukket en smule, da kokosmælken smagte dårligt. Da han bagefter åbnede kokosnødden, lugtede det slimede indhold af kokoskød råddent. Tre timer efter indtagelsen begyndte manden at svede. Han fik kvalme, kastede op og blev indlagt. Hans tilstand blev tiltagende forværret, og han blev overflyttet til intensiv afdeling 2 timer efter indlæggelse – nu med GCS (Glasgow Coma Scale) 3, dystoni og en temperatur på 39,7 grader. Trods grundig udredning med blodprøver og kropsskanninger var man ikke i stand til at stille diagnosen. Omkring 24 timer efter indlæggelsen viste en CT-skanning af cerebrum svært hjerneødem og begyndende tegn på inkarcération, og al behandling blev indstillet.

Indholdet af kokosnødden blev siden undersøgt grundigt posthumt i udlandet. Her påviste man svampen *Arthrini-um saccharicola* i kokoskødet og i en blodprøve fra patienten. *Arthrini-um saccharicola* danner det lipofile og meget toksiske 3-nitropropionsyre (3-NPA), der irreversibelt binder succinat dehydrogenase i mitokondrier og dermed afkobler citronsyrecyklus og ATP-dannelse. Dødsårsagen var således svampetoksin-forgiftning efter indtagelse af en gammel (rådden) kokosnød. Sygehistorien blev publiceret i 2021.

Vil gerne nå ud til flere læger

I løbet af Giftlinjens 20-årige historie er kendskabet til dens eksistens øget markant blandt borgere og sundhedspersoner. Der har været et stort udækket behov for netop denne landsdækkende og døgnåbne rådgivning, ligesom Norge og Sverige har haft igennem 60-70 år.

Giftlinjen modtager gerne flere opkald fra praktiserende læger fra nogle regioner, f.eks. Region Syddanmark, hvor vi kun modtager 129 opkald pr. mio. indbyggere. Måske skyldes det manglende kendskab til eksistensen af Giftlinjen eller vores ekspertise?

Kendskabet til Giftlinjen kunne måske øges gennem et større samarbejde med primærsektoren, eventuelt i form af en praksiskonsulent. Det kunne også være relevant at etablere mere formelle kurser om forgiftninger, som er særligt målrettet praktiserende læger. ●